TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2011. gada 25. oktobrī*

Lieta C-110/10 P

par apelācijas sūdzību atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas Statūtu 56. pantam, kas iesniegta 2010. gada 26. februārī,

Solvay SA, Brisele (Beļģija), ko pārstāv P. Forjē [*P. Foriers*], R. Žaferali [*R. Jafferali*], F. Luī [*F. Louis*] un A. Valerī [*A. Vallery*], *avocats*,

apelācijas sūdzības iesniedzējs,

otra lietas dalībniece —

Eiropas Komisija, ko pārstāv J. Kurals [*J. Currall*] un F. Kastiljo de la Tore [*F. Castillo de la Torre*], pārstāvji, kuriem palīdz N. Kutrelisa [*N. Coutrelis*], advokāte, kas ir norādījuši dzīvesvietu Luksemburgā,

atbildētāja pirmajā instancē.

* Tiesvedības valoda — franču.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs V. Skouris [*V. Skouris*], palātu priekšsēdētāji H. N. Kunja Rodrigess [*J. N. Cunha Rodrigues*], K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*] un U. Lehmuss [*U. Lõhmus*], tiesneši A. Ross [*A. Rosas*] (referents), R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], E. Levits, A. O'Kīfs [*A. Ó Caoimh*], L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], T. fon Danvics [*T. von Danwitz*], A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*] un E. Jarašūns [*E. Jarašiūnas*],

ģenerāladvokāte J. Kokote [*J. Kokott*],
sekretāre R. Šereša [*R. Şereş*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2011. gada 18. janvāra tiesas sēdi,

noklausījusies ģenerāladvokātes secinājumus 2011. gada 14. aprīļa tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Savā apelācijas sūdzībā *Solvay SA* (turpmāk tekstā — "*Solvay*") lūdz atcelt Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2009. gada 17. decembra spriedumu lietā T-58/01 *Solvay*/Komisija (Krājums, II-4781. lpp.; turpmāk tekstā — "pārsūdzētais spriedums"), ar ko tā noraidīja *Solvay* prasību atcelt Komisijas 2000. gada 13. decembra Lēmumu 2003/5/EK par EK līguma 81. panta piemērošanas procedūru (COMP/33.133-B: Kalcinētā

soda — *Solvay*, CFK) (OV 2003, L 10, 1. lpp.; turpmāk tekstā — "apstrīdētais lēmums"), un pakārtoti — atcelt vai samazināt tam uzlikto naudas sodu.

Tiesvedības priekšvēsture

2 *Solvay* ir liels ķīmiskās rūpniecības uzņēmums. Tās dibinātājs Ernests Solvejs [*Ernest Solvay*] izgudroja procesu, kurš ļauj sintētiski ražot sodu, kas ir viela, kuru galvenokārt izmanto stikla ražošanā. Soda tiek izmantota arī ķīmiskajā rūpniecībā, lai ražotu mazgāšanas līdzekļus, kā arī metalurģijā.

3 Ap 1870. gadu *Solvay* piešķīra ražošanas licenci *Brunner, Mond & Co.*, vienai no sabiedrībām, kas sākotnēji veidoja *Imperial Chemical Industries* (turpmāk tekstā — "*ICI*"). *Solvay*, kā arī *Brunner, Mond & Co.* sadalīja savas ietekmes jomas ("*Alkali Cartel*"), *Solvay* darbojoties Eiropas kontinentā, bet *Brunner, Mond & Co.* — Britu salās, Britu sadraudzībā un citās Āfrikas, Āzijas un Dienvidamerikas valstīs. Sākotnējais nolīgums tika atjaunots vairākas reizes, arī 1945. gadā.

4 1980. gadu beigās *Solvay* bija galvenais sodas ražotājs gan Eiropas Kopienā, kur tas pārstāvēja 60 % no tirgus, gan pasaules mērogā. *ICI* bija otrs lielākais [sodas] ražotājs. Tiem sekoja četri mazi ražotāji, proti, *Rhône-Poulenc*, *Akzo*, *Matthes & Weber*, kā arī *Chemische Fabrik Kalk* (turpmāk tekstā — "*CFK*").

5 Dabiskā soda tika iegūta Amerikas Savienotajās valstīs. Tās ražošanas izmaksas bija zemākas nekā sintētiskajai sodai, bet šīm izmaksām bija jāpieskaita transporta izmaksas. Kopienas uzņēmumi vairākus gadus aizsargājās ar antidempinga pasākumu palīdzību, bet tie tika pārskatīti brīdī, kad Eiropas Kopienu Komisija uzsāka strīdīgās procedūras. Bija iespējams, ka dempings vairs netiks konstatēts.

6 Arī Austrumeiropas valstu ražotāji bija konkurenti, bet attiecībā uz nelieliem sodas daudzumiem. Arī pret importu no šīm valstīm tika veikti antidempinga pasākumi.

7 Kopienas tirgū varēja konstatēt ietekmes sfēru sadali starp *Solvay* un *ICI*, kā arī valstu tirgu nodalīšanu ar būtiskām cenu atšķirībām.

8 Tā kā Komisijai bija aizdomas par nolīgumiem starp dažādiem Kopienas ražotājiem uzņēmumiem, tā 1989. gada sākumā veica pārbaudes pie galvenajiem sodas ražotājiem un lika iesniegt vairāku dokumentu kopijas. Šīs pārbaudes tika papildinātas ar informācijas pieprasījumiem.

9 1990. gada 13. martā Komisija nosūtīja kopēju paziņojumu par iebildumiem *Solvay*, *ICI* un *CFK*. Pārmestie pārkāpumi ir šādi:

— *Solvay* un *ICI* izdarīts EEK līguma 85. panta (jaunajā redakcijā — EK līguma 85. pants, kas vēlāk kļuva par EKL 81. pantu) pārkāpums,

— *Solvay* un *CFK* izdarīts Līguma 85. panta pārkāpums,

— *Solvay* izdarīts EEK līguma 86. panta (jaunajā redakcijā — EK līguma 86. pants, kas vēlāk kļuva par EKL 82. pantu) pārkāpums,

— *ICI* izdarīts Līguma 86. panta pārkāpums.

10 Komisija katram attiecīgajam uzņēmumam nosūtīja nevis visus dokumentus, bet tikai dokumentus, kas attiecas uz tam pārmesto pārkāpumu. Turklāt daudzi dokumenti vai to daļas attiecīgajiem uzņēmumiem netika nodoti konfidencialitātes dēļ.

11 Minētie uzņēmumi tika aicināti uz noklausīšanos. Šķiet, ka *Solvay* nevēlējās tikt uzklausīts.

12 1990. gada 19. decembrī Komisija pieņēma šādus četrus lēmumus:

— Lēmumu 91/297/EEK par [EKL 81.] panta piemērošanas procedūru (IV/33. 133-A: Kalcinētā soda - *Solvay*, *ICI*) (OV 1991, L 152, 1. lpp.), kurā tā pārmeta *Solvay* un *ICI* galvenokārt to, ka tie ir turpinājuši sadalīt sodas tirgu, lai gan šie uzņēmumi apgalvoja, ka 1945. gadā noslēgtais nolīgums ir aizmirsts, un kurā, lai pierādītu, ka rīcība nebija autonoma ("paralēla rīcība"), tā minēja it īpaši faktu, ka noteiktos apstākļos *Solvay* veica piegādi *ICI* vārdā, kā arī to, ka starp šiem abiem uzņēmumiem pastāvēja bieža saziņa;

— Lēmumu 91/298/EEK par [EKL 81.] panta piemērošanas procedūru (IV/33. 133-B: Kalcinētā soda - *Solvay*, *CFK*) (OV 1991, L 152, 16. lpp.), kurā tā pārmeta *Solvay* un *CFK*, ka tie ir noslēguši nolīgumu par cenām, kā atlīdzību garantējot *CFK* ikgadēju minimālo sodas pārdošanas apjomu;

— Lēmumu 91/299/EEK par [EKL 82.] panta piemērošanas procedūru (IV/33.133-C: Kalcinētā soda - *Solvay*) (OV 1991, L 152, 21. lpp.), kurā tā pārmeta *Solvay*, ka tas ir ļaunprātīgi izmantojis savu dominējošo stāvokli, piemērojot atlaižu un citu finansiālu stimulu sistēmu ar atsauci uz virsapjomu, lai saistītu klientus attiecībā uz visām viņu vajadzībām un izslēgtu konkurentus;

— Lēmumu 91/300/EEK par [EKL 82.] panta piemērošanas procedūru (IV/33. 133-D: Kalcinētā soda - *ICI*) (OV 1991, L 152, 40. lpp.), kurā tā pārmeta *ICI* līdzīgu rīcību.

13 Šie četri lēmumi tika apstrīdēti Vispārējā tiesā. *Solvay* lūdza atcelt Lēmumu 91/297 (lieta T-30/91), Lēmumu 91/298 (lieta T-31/91) un Lēmumu 91/299 (lieta T-32/91). *ICI* lūdza atcelt Lēmumu 91/297 (lieta T-36/91) un Lēmumu 91/300 (lieta T-37/91). Savukārt *CFK* samaksāja tai Lēmumā 91/298 noteikto naudas sodu.

14 Šajā ziņā ir svarīgi atgādināt, ka 1992. gada 27. februārī Vispārējā tiesa atzina par spēkā neesošu Komisijas lēmumu par polivinihlorīda (PVC) ražošanas uzņēmumu aizliegtu vienošanos minētā lēmuma pienācīgas autentificēšanas neesamības dēļ (1992. gada 27. februāra spriedums apvienotajās lietās T-79/89, T-84/89, T-85/89, T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 un T-104/89 *BASF* u.c./Komisija, *Recueil*, II-315. lpp.). Šī sprieduma 13. punktā norādītajās lietās, kurās *Solvay* bija prasītājs, tas iesniedza "papildu prasības pieteikumus",

kuros tas izvirzīja jaunu pamatu par lēmuma, kuru tas sākotnēji lūdza atcelt, atzīšanu par spēkā neesošu, atsaucoties uz diviem rakstiem presē, no kuriem izriet, ka Komisija atzīst, ka tā 25 gadus nav autentificējusi nevienu lēmumu.

15 Pēc tam, kad 1994. gada 15. jūnija spriedumā lietā C-137/92 P Komisija/*BASF* u.c. (*Recueil*, I-2555. lpp.) Tiesa bija pieņēmusi lēmumu par apelācijas sūdzību par minēto spriedumu, Vispārējā tiesa apturēja pārējos procesa organizatoriskos pasākumus šajā lietā, aicinot it īpaši Komisiju tostarp iesniegt to prasītāja apstrīdētā lēmuma tekstu, kas tajā laikā bija autentificēts. Komisija atbildēja, ka tā uzskata, ka šī pamata pamatotība nav apstrīdama, kamēr Vispārējā tiesa nav lēmusi par tā pieņemamību. Tomēr Vispārējā tiesa ar 1994. gada 25. oktobra rīkojumu pieprasīja Komisijai iesniegt iepriekš minēto dokumentu, ko tā izpildīja, un iesniedza minētā lēmuma tekstu. 1994. gada 6. un 7. decembra tiesas sēdē tika uzklausīti lietas dalībnieku mutvārdu paskaidrojumi un atbildes uz Vispārējās tiesas jautājumiem.

16 1995. gada 29. jūnijā Vispārējā tiesa taisīja piecus spriedumus.

17 Lēmums 91/297 tiesību uz aizstāvību pārkāpuma dēļ tika atcelts ar 1995. gada 29. jūnija spriedumiem lietā T-30/91 *Solvay*/Komisija (*Recueil*, II-1775. lpp.) un lietā T-36/91 *ICI*/Komisija (*Recueil*, II-1847. lpp.), jo administratīvās procedūras laikā Komisija nav sniegusi pietiekamu piekļuvi dokumentiem, it īpaši tiem, kas varētu būt bijuši noderīgi aizstāvībai. Pamatojot viedokli, ka administratīvās procedūras pārkāpums nevar tikt novērsts tiesvedībā, Vispārējā tiesa iepriekš minētā sprieduma lietā *Solvay/*Komisija 98. punktā norādīja arī, ka, "ja prasītājs administratīvās procedūras laikā būtu varējis atsaukties uz dokumentiem, kas varētu to attaisnot, tas, iespējams, būtu varējis ietekmēt komisāru kolēģijas izdarīto vērtējumu vismaz attiecībā uz tam pārmestās paralēlās rīcības un pasīvās uzvedības izšķirošo nozīmi attiecībā uz pārkāpuma

sākumu un tātad ilgumu". Gan iepriekš minētajā spriedumā lietā *Solvay*/Komisija, gan iepriekš minētajā spriedumā lietā *ICI*/Komisija Vispārējā tiesa nosprieda, ka Komisijai vismaz bija jāiesniedz to dokumentu saraksts, kas iegūti no citiem uzņēmumiem, lai ļautu pārbaudīt to precīzo saturu un to noderību aizstāvībai.

18 Lēmums 91/298 attiecībā uz *Solvay* tika atcelts ar 1995. gada 29. jūnija spriedumu lietā T-31/91 *Solvay*/Komisija (*Recueil*, II-1821. lpp.), jo šis Komisijas lēmums nebija pienācīgi autentificēts.

19 Lēmums 91/299 tika atcelts ar 1995. gada 29. jūnija spriedumu lietā T-32/91 *Solvay*/Komisija (*Recueil*, II-1825. lpp.) šī paša iemesla dēļ.

20 Par Lēmumu 91/300 tika taisīts 1995. gada 29. jūnija spriedums lietā T-37/91 *ICI*/Komisija (*Recueil*, II-1901. lpp.). Vispārējā tiesa noraidīja pamatus un argumentus par dokumentu, kas iegūti no citiem uzņēmumiem, nepaziņošanu, jo šie dokumenti nevarēja būt noderīgi prasītāja aizstāvībai, kā arī par paša prasītāja dokumentu saraksta nepaziņošanu. Tomēr tā atcēla apstrīdēto lēmumu pienācīgas autentificēšanas neesamības dēļ.

21 Par iepriekš minētajiem 1995. gada 29. jūnija spriedumiem lietā T-31/91 *Solvay*/Komisija un lietā T-32/91 *Solvay*/Komisija Komisija iesniedza apelācijas sūdzības, par kurām 2000. gada 6. aprīlī tika taisīts spriedums apvienotajās lietās C-287/95 P un C-288/95 P Komisija/*Solvay* (*Recueil*, I-2391. lpp.). Tāpat arī par iepriekš minēto 1995. gada 29. jūnijā spriedumu lietā T-37/91 *ICI*/Komisija tika iesniegta apelācijas sūdzība, par ko 2000. gada 6. aprīlī tika taisīts spriedums lietā C-286/95 P Komisija/*ICI* (*Recueil*, I-2341. lpp.). Šīs apelācijas sūdzības Tiesa noraidīja abos iepriekš minētajos spriedumos lietā Komisija/*Solvay* un Komisija/*ICI*.

22 Attiecībā uz *Solvay* Komisija 2000. gada 13. decembrī pieņēma divus jaunus lēmumus:

— apstrīdēto lēmumu, kas ir identisks Lēmumam 91/298. Šo lēmumu formulējumi būtībā ir vienādi. Turklāt apstrīdētais lēmums ietver procedūras aprakstu. Tā adresāts ir *Solvay*, uzņēmums, kam Komisija ir noteikusi EUR 3 miljonu naudas sodu;

— Lēmumu 2003/6/EK par EK līguma 82. panta piemērošanas procedūru (COMP/33.133-C: Kalcinētā soda — *Solvay*) (OV 2003, L 10, 10. lpp.), kas ir identisks Lēmumam 91/299, bet kas papildus ietver procedūras aprakstu. Šajā lēmumā Komisija noteica *Solvay* EUR 20 miljonu naudas sodu.

23 *Solvay* šos lēmumus pārsūdzēja. Vispārējā tiesa šīs prasības noraidīja ar 2009. gada 17. decembra spriedumu lietā T-57/01 *Solvay*/Komisija (*Recueil*, II-4621. lpp.) un ar pārsūdzēto spriedumu.

Tiesvedība Vispārējā tiesā

24 Tā kā prasītājs izvirzīja pamatu par piekļuves lietas materiāliem neesamību, Vispārējā tiesa 2003. gada 19. decembrī aicināja Komisiju iesniegt sarakstu, kurā būtu detalizēti uzskaitīti visi lietas materiālos ietvertie dokumenti. Pēc tam, kad Komisija bija lūgusi pagarināt noteikto termiņu, tā iesniedza pirmo un pēc tam otro sarakstu. *Solvay* lūdza iespēju iepazīties ar atsevišķiem dokumentiem. Šīs izmeklēšanas laikā Komisija atzina, ka tā ir pazaudējusi atsevišķus lietas materiālus un nevar sastādīt to dokumentu sarakstu, ko tie ietvēra, jo pēc tās apgalvojumiem arī šo materiālu klasifikācijas numuri neesot atrodami. Prasītājs un Komisija attiecīgi 2005. gada 15. jūlijā un 17. novembrī iesniedza savus rakstveida apsvērumus par dokumentu, ar kuriem

iepazinās *Solvay*, noderību tā aizstāvībai. 2008. gada laikā lietas dalībniekiem vēl tika uzdoti dažādi jautājumi. Tiesas sēde notika tā paša gada 26. jūnijā.

Pārsūdzētais spriedums

Prasījumu atbalstam izvirzītā argumentācija, lai panāktu apstrīdētā lēmuma atcelšanu

25 Prasītājs izvirzīja četrus pamatus, kas ir sadalīti daļās, kuras ietver vairākus argumentus.

Pirmais pamats — laika faktors

— Noteikumu par noilgumu kļūdaina piemērošana

26 *Solvay* apgalvoja, ka procesuālo darbību noilguma termiņš, kas aprēķināts saskaņā ar Padomes 1974. gada 26. novembra Regulu (EEK) Nr. 2988/74 attiecībā uz noilguma termiņiem procesuālās darbībās un sankciju piemērošanā atbilstīgi Eiropas Ekonomikas kopienas transporta un konkurences noteikumiem (OV L 319, 1. lpp.), netika apturēts apelācijas tiesvedības laikā. Komisija, kā tā apgalvo, varēja pieņemt jaunu

lēmumu tūlīt pēc iepriekš minētā 1995. gada 29. jūnija sprieduma lietā T-31/91 *Solvay*/Komisija pasludināšanas. Tā esot uzņēmusies risku, iesniedzot apelācijas sūdzību, vēl jo vairāk — darot to, zinādama par iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/*BASF* u.c., kurā Tiesa pauda savu viedokli par tiesību aktu autentificēšanas neesamību.

27 Savus argumentus pamatojot ar 2002. gada 15. oktobra spriedumu apvienotajās lietās C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, no C-250/99 P līdz C-252/99 P un C-254/99 P *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija (*Recueil*, I-8375. lpp.) par otro "PVC" lēmumu, Vispārējā tiesa pārsūdzētajā spriedumā apgalvoja, ka ir jāuzskata, ka laikposms, kurā apelācija tika izskatīta Tiesā, ir laikposms, kurā tiek apturēts procesuālo darbību noilguma termiņš (78.–90. punkts). Tā norādīja uz praktiskajām grūtībām, ko rada *Solvay* piedāvātais risinājums, proti, iespējama divu lēmumu vienlaicīga pastāvēšana gadījumā, ja Tiesa apmierinātu Komisijas apelācijas sūdzību.

— Saprātīga termiņa principa pārkāpums

28 Vispārējā tiesa pārbaudīja katru procedūras stadiju un to kopumā. Turklāt tā norādīja, ka, tā kā apstrīdētais lēmums būtībā ir identisks Lēmumam 91/298, tiesības uz aizstāvību nav tikušas pārkāptas, neņemot vērā laika faktoru. Pārsūdzētā sprieduma 122. punktā tā it īpaši norādīja, ka prasītājs ir skaidri atteicies no iespējas samazināt naudas sodu kā no atlīdzības par apgalvoto tā tiesību tikt tiesātam saprātīgā termiņā pārkāpumu un ka tas arī nav iesniedzis prasību par zaudējumu atlīdzību.

Otrais pamats — apstrīdētā lēmuma pieņemšanai un autentificēšanai noteiktu būtisku formas prasību pārkāpums

29 Vispārējā tiesa ir noraidījusi divas pirmās šī pamata daļas, kas attiecas uz koleģialitātes un tiesiskās drošības principu pārkāpumu. Attiecībā uz prasītāja tiesību tikt no

jauna uzklausītam pārkāpumu Vispārējā tiesa ir norādījusi, ka apstrīdētais lēmums ir formulēts būtībā identiski Lēmumam 91/298 un ka tādējādi Komisijai nebija pienākuma no jauna uzklausīt prasītāju (pārsūdzētā sprieduma 172. punkts). Turklāt Vispārējā tiesa noraidīja minētā pamata daļu, kas attiecas uz jaunas konsultēšanās ar Aizliegtu vienošanos un dominējoša stāvokļa padomdevēju komiteju neesamību, kā arī uz šīs komitejas sastāva prettiesiskumu.

30 Vispārējā tiesa noraidīja arī šī paša pamata daļu, kas attiecas uz objektivitātes, labas pārvaldības un samērīguma principu pārkāpumu.

Trešais pamats — ietekmes uz tirdzniecību starp dalībvalstīm neesamība

31 Prasītājs apstrīdēja iespējamo komercstratēģiju, kas tam tika pārmesta. Tomēr tas, kā norāda Vispārējā tiesa, neapstrīdēja ar *CFK* noslēgtā nolīguma saturu (pārsūdzētā sprieduma 214. punkts). Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 215. punktā norādīja, ka šāds nolīgums par garantijām attiecībā uz minimālu ikgadējo pārdošanas apjomu valsts tirgū pēc definīcijas var izjaukt tirdzniecības plūsmu parasto virzību, kas tām citādi būtu, līdz ar to komercstratēģijas pastāvēšanu nemaz nevajag konstatēt.

Ceturtais pamats — tiesību piekļūt lietas materiāliem pārkāpums

32 Vispārējā tiesa ir pārbaudījusi, vai piekļuves atsevišķiem dokumentiem neesamība administratīvās procedūras laikā liedza prasītājam iepazīties ar dokumentiem, kas

varētu būt bijuši noderīgi tā aizstāvībai. Tās secinājums bija negatīvs, iepriekš norādot, ka nolīgums, kas noslēgts ar *CFK*, pierādīja, ka tirdzniecība starp dalībvalstīm bija ietekmēta, un ka argumentam, kas attiecas uz komercstratēģiju, šajā ziņā nebija nozīmes. Vispārējā tiesa pārbaudīja daļu, kas attiecas uz to, ka prasītājs nav iepazinies ar visiem lietas materiāliem. Pēc mēģinājuma noteikt, kas bija Komisijas nozaudētajos lietas materiālos, Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 262. punktā apstiprināja, ka *Solvay* pārmestā rīcība ir pierādīta ar dokumentiem, kas atrodas esošajos lietas materiālos, un ka "n[ebija] nekādu norāžu par to, ka [prasītājs] iztrūkstošajās apakšlietās būtu varējis atrast dokumentus, kas liktu apšaubīt Komisijas secinājumus".

Argumentācija prasījumu atcelt vai samazināt naudas sodu atbalstam

33 Prasītājs izvirza četrus pamatus, kas ir balstīti uz kļūdainu pārkāpuma smaguma vērtējumu, kļūdainu pārkāpuma ilguma vērtējumu, to, ka Komisija esot kļūdaini atsaukusies uz atbildību pastiprinošiem apstākļiem, atbildību mīkstinošu apstākļu pastāvēšanu un naudas soda nesamērīgo apmēru, it īpaši ņemot vērā laika faktoru.

34 Pārsūdzētā sprieduma 303. punktā Vispārējā tiesa norādīja, ka Komisija nav pierādījusi, ka attiecīgais pārkāpums turpinājās līdz 1990. gada beigām. Rezultātā tā samazināja naudas sodu par 25 %.

35 Noslēgumā Vispārējā tiesa noteica naudas sodu EUR 2,25 miljonu apmērā. Tā piesprieda prasītājam segt trīs ceturtdaļas no saviem tiesāšanās izdevumiem, kā arī atlīdzināt trīs ceturtdaļas no Komisijas tiesāšanās izdevumiem un piesprieda Komisijai segt vienu ceturtdaļu no saviem tiesāšanās izdevumiem un atlīdzināt vienu ceturtdaļu no prasītāja tiesāšanās izdevumiem.

Par apelācijas sūdzību

36 Prasītājs izvirza trīs pamatus. Pirmais pamats ir par tiesību tikt tiesātam saprātīgā termiņā pārkāpumu. Otrais attiecas uz tiesību uz aizstāvību pārkāpumu, kas izriet no tā, ka pēc tam, kad prasītājam tika atteikta piekļuve lietas materiāliem administratīvās procedūras laikā, Komisija pazaudēja daļu no tiem. Trešais pamats ir par tiesību tikt uzklausītam pirms Komisija pieņem apstrīdēto lēmumu pārkāpumu.

37 Vispirms kopā ir jāpārbauda otrais un trešais pamats, kas abi attiecas uz tiesību uz aizstāvību pārkāpumu.

Lietas dalībnieku argumenti

38 Ar otrā pamata pirmo daļu prasītājs pārmet Vispārējai tiesai, ka tā ir prasījusi neiespējamu pierādījumu, liekot tam pierādīt, ka pazaudētie dokumenti varētu būt bijuši noderīgi tā aizstāvībai, jo šos dokumentus nevarēja pārbaudīt.

39 Ar šī pamata otro daļu prasītājs pārmet Vispārējai tiesai, ka tā nav ievērojusi principu, ka ir pietiekama kaut vai nelielas varbūtības iespējas pastāvēšana, ka minētie dokumenti būtu varējuši ietekmēt apstrīdēto lēmumu.

40 Ar minētā pamata trešo daļu prasītājs pārmet Vispārējai tiesai, ka tā vietā, lai veiktu lietas materiālu pagaidu pārbaudi nolūkā pārbaudīt, vai trūkstošie dokumenti varēja ietekmēt minēto lēmumu, tā vispirms izskatīja lietu pēc būtības. Vispārējā tiesa nolēma, pirmkārt, ka pamats, kas attiecas uz lietas būtību, par ietekmes uz tirdzniecību

starp dalībvalstīm neesamību, ko prasītājs ir izvirzījis prasības atcelt apstrīdēto lēmumu atbalstam, ir jānoraida, un no tā secināja, otrkārt, ka prasītājam neizpaustie dokumenti nekādā veidā nevarēja ietekmēt minēto lēmumu.

41 Ar šī paša pamata ceturto daļu prasītājs pārmet Vispārējai tiesai, ka tā uzskatīja, ka prasītājs nav pierādījis, ka pazudušie dokumenti varētu būt bijuši noderīgi tā aizstāvībai, jo tas Vispārējā tiesā nav izvirzījis pamatu par nolīguma, kas noslēgts ar *CFK*, neesamību, ko tas esot varējis darīt pat bez piekļuves lietas materiāliem, kaut arī tas šo pamatu bija izteicis Komisijā un neviens vairāk nevarēja noteikt nozaudēto dokumentu saturu.

42 Ar otrā pamata piekto daļu prasītājs pārmet Vispārējai tiesai, ka tā ir noliegusi jebkādu interesi par nozaudētajiem dokumentiem, jo tā jau bija noraidījusi prasītāja izvirzīto pamatu, kas attiecas uz lietas būtību, par ietekmes uz tirdzniecību starp dalībvalstīm neesamību, kaut arī tai nebija zināms minēto dokumentu saturs un līdz ar to nevarēja izslēgt, ka tie būtu varējuši ļaut tam formulēt papildu argumentus vai pat pilnīgi jaunus pamatus gan pēc būtības, gan par naudas soda apmēru vai procedūras tiesiskumu.

43 Ar trešā pamata pirmo daļu prasītājs pārmet Vispārējai tiesai, ka tā nav atbildējusi uz prasītāja argumentu, ka tas bija jāuzklausa pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas, lai gan ir iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija, tāpēc, ka administratīvajā procedūrā tika pieļautas nelikumības, nenodrošinot piekļuvi lietas materiāliem stadijā pirms šī lēmuma pieņemšanas, kas ietekmēja tā sagatavošanas pasākumu spēkā esamību, un tāpēc, ka šīs nelikumības Vispārējā tiesa konstatēja iepriekš minētajā 1995. gada 29. jūnija spriedumā lietā T-30/91 *Solvay*/Komisija pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas.

44 Ar šā pamata otro daļu prasītājs pārmet Vispārējai tiesai, ka tā ir atteikusies atzīt, ka pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas Komisijai bija jāuzklausa attiecīgais uzņēmums, jo Vispārējās tiesas spriedumā, lai arī tas ir taisīts atšķirīgā tiesvedībā, ir konstatēts pārkāpums, kas ietekmēja atceltā lēmuma sagatavošanas pasākumus. Šajā ziņā prasītājs atgādina iepriekš minēto 1995. gada 29. jūnija spriedumu lietā T-30/91 *Solvay/*Komisija un uzsver, ka procedūrā šajā lietā ir pieļauti tie paši pārkāpumi, kas ir norādīti lietā, kurā ir taisīts minētais spriedums. Atbilstoši EKL 233. pantam Komisijai bija jāizdara vajadzīgie secinājumi no Vispārējās tiesas taisītā sprieduma. Lai gan Vispārējā tiesa atcēla Lēmumu 91/298 autentificēšanas neesamības dēļ, Komisijai bija jāievēro arī iepriekš minētais 1995. gada 29. jūnija spriedums lietā T-30/91 *Solvay/*Komisija, kurā tika galīgi konstatēts cits procesuāls pārkāpums. Komisijai tātad, kā uzskata prasītājs, bija jālabo šis Vispārējās tiesas konstatētais procesuālais pārkāpums, lai padarītu tiesisku procedūru, un tādējādi bija jāsniedz iespēja piekļūt lietas materiāliem un jāļauj tam izteikt jebkādus rakstiskus un mutiskus apsvērumus pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas.

45 Tādējādi Komisija apstrīd prasītāja izvirzīto pamatu un argumentu pieņemamību un pamatotību.

Tiesas vērtējums

46 Pretēji Komisijas apgalvotajam, ar pamatu par tiesību uz piekļuvi lietas materiāliem pārkāpumu prasītājs kritizē nevis Vispārējās tiesas izdarīto faktu vērtējumu, bet gan tās piemērotās tiesību normas jautājumā, kam ir jāpierāda to dokumentu lietderība, ko viens lietas dalībnieks ir nozaudējis. Jautājums, vai Vispārējā tiesa ir piemērojusi juridiski pareizu kritēriju, novērtējot šo dokumentu noderību prasītāja aizstāvībai, ir tiesību jautājums, ko Tiesa pārbauda apelācijas ietvaros (šajā ziņā skat. 2007. gada 25. janvāra spriedumu apvienotajās lietās C-403/04 P un C-405/04 P *Sumitomo*

Metal Industries un *Nippon Steel*/Komisija, Krājums, I-729. lpp., 40. punkts, kā arī 2008. gada 10. jūlija spriedumu lietā C-413/06 P *Bertelsmann* un *Sony Corporation of America*/*Impala*, Krājums, I-4951. lpp., 117. punkts).

47 Tiesības uz aizstāvību ir pamattiesības, kas ir vispārējo tiesību principu, kuru ievērošana Tiesai ir jānodrošina, neatņemama daļa (2004. gada 7. janvāra spriedums apvienotajās lietās C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P un C-219/00 P *Aalborg Portland* u.c./Komisija, *Recueil*, I-123. lpp., 64. punkts).

48 Tiesību uz aizstāvību ievērošana Komisijā notiekošā procesā, kura mērķis ir uzņēmumam uzlikt naudas sodu par konkurences tiesību normu pārkāpumu, pieprasa, lai attiecīgajam uzņēmumam būtu bijusi iespēja pienācīgi darīt zināmu savu nostāju par attiecīgo faktu pastāvēšanu un atbilstību, kā arī par dokumentiem, kurus Komisija izmantojusi, lai pamatotu apgalvojumu par Līguma pārkāpuma pastāvēšanu (iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *Aalborg Portland* u.c./Komisija, 66. punkts). Šīs tiesības ir norādītas Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 41. panta 2. punkta a) un b) apakšpunktā.

49 Kā Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 224. punktā pamatoti ir atgādinājusi, tiesības piekļūt lietas materiāliem paredz, ka Komisija attiecīgajam uzņēmumam sniedz iespēju veikt visu izmeklēšanas lietā esošo dokumentu, kas varētu attiekties uz šī uzņēmuma aizstāvību, pārbaudi. Tas attiecas gan uz apsūdzošiem dokumentiem, gan arī uz attaisnojošiem dokumentiem, izņemot citu uzņēmumu komercnoslēpumus, Komisijas iekšējos dokumentus un citu konfidenciālu informāciju (iepriekš minētie spriedumi apvienotajās lietās *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija, 315. punkts, kā arī apvienotajās lietās *Aalborg Portland* u.c./Komisija, 68. punkts).

50 Tiesību uz piekļuvi lietas materiāliem procedūrā pirms lēmuma pieņemšanas pārkāpums principā var izraisīt šīs lēmuma atcelšanu, ja tas ir ietekmējis tiesības uz aizstāvību (iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija, 317. punkts).

51 Šādā gadījumā izdarītais pārkāpums netiek novērsts ar to vien, ka piekļuve tiek nodrošināta tiesvedības stadijā (iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija, 318. punkts). Ja notiek vienīgi izvirzīto pamatu kontrole tiesā, ne Vispārējās tiesas pārbaudes priekšmets, ne sekas nav lietas pilnīgas izmeklēšanas administratīvā procedūrā aizstāšana. Turklāt novēlota iepazīšanās ar atsevišķiem lietas materiālos esošiem dokumentiem pret Komisijas lēmumu prasību cēlušajiem uzņēmumiem nerada situāciju, kādā tas būtu bijis, ja tas būtu varējis balstīties uz šiem pašiem dokumentiem, lai sniegtu šai iestādei savus rakstveida un mutvārdu apsvērumus (skat. iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Aalborg Portland* u.c./Komisija, 103. punkts un tajā minētā judikatūra).

52 Ja piekļuve lietas materiāliem, un konkrēti — attaisnojošiem dokumentiem, tiek nodrošināta tiesvedības laikā, attiecīgajam uzņēmumam ir jāpierāda nevis tas, ka, ja tam būtu bijusi piekļuve nepaziņotajiem dokumentiem, Komisijas lēmumam būtu cits saturs, bet tikai, ka minētie dokumenti varētu būt bijuši noderīgi tā aizstāvībai (2003. gada 2. oktobra spriedums lietā C-199/99 P *Corus UK*/Komisija, *Recueil*, I-11177. lpp., 128. punkts, iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija, 318. punkts, kā arī iepriekš minētais spriedums apvienotajās lietās *Aalborg Portland* u.c./Komisija, 131. punkts).

53 Lai gan Vispārējā tiesa ir pareizi atgādinājusi šos principus, tā tomēr pārsūdzētā sprieduma 263. punktā secināja, ka, "pat ja prasītājam nebija piekļuves visiem izmeklēšanas lietas materiālos esošajiem dokumentiem, šis apstāklis tam šajā lietā neliedza nodrošināt savu aizstāvību attiecībā uz iebildumiem pēc būtības, ko Komisija izvirzījusi paziņojumā par iebildumiem un [apstrīdētajā] lēmumā".

54 Lai izdarītu šādu secinājumu, Vispārējā tiesa vispirms pārbaudīja minētajā lēmumā izteiktos iebildumus un to atbalstam norādītos materiālos pierādījumus. Pret šādu pieeju nevar iebilst, jo pārējo dokumentu noderība aizstāvībai ir jānovērtē, ievērojot šos elementus.

55 Tomēr Vispārējā tiesa savu secinājumu it īpaši balstīja uz pārsūdzētā sprieduma 262. punktā norādīto apsvērumu, ka, "tā kā prasītājs prasības pieteikumā nav izvirzījis nevienu argumentu, lai apstrīdētu nolīgumu, ko Komisija minējusi [apstrīdētajā] lēmumā, nav nekādu norāžu, kas liktu prezumēt, ka prasītājs iztrūkstošajās apakšlietās būtu varējis atklāt dokumentus, kas tam ļautu apšaubīt Komisijas secinājumus".

56 Ir jāatgādina, ka, kā tas izriet no apstrīdētā lēmuma 49. punkta, administratīvajā procedūrā Komisijā prasītājs un *CFK* ir apstrīdējuši, ka starp tiem būtu noslēgts nolīgums. Prasītājs konkrēti apgalvoja, ka tas vienpusēji ir atbalstījis *CFK* darbību brīdī, kad tas plānoja pārpirkt tā [komerc]darbību.

57 Turklāt brīdī, kad prasītājs sagatavoja savu prasību, tam nebija piekļuves *CFK* lietas materiāliem, kas varētu izskaidrot to, ka prasības pieteikumā šāda nolīguma esamība netika apstrīdēta.

58 Katrā ziņā procesa dalībniekiem nevar pārmest, ka tie ir izvirzījuši jaunus pamatus, kas radušies iztiesāšanas gaitā, kā tas ir paredzēts Vispārējās tiesas Reglamenta 48. panta 2. punktā.

59 Šajā lietā tikai 2005. gadā prasītājs varēja izteikt savu viedokli par 1989. gadā iegūtajiem dokumentiem. Tomēr noteikta skaita apakšlietu pazaudēšana un to satura rādītāja neesamība tam neļāva pārbaudīt, vai trūkstošie dokumenti varētu būt bijuši noderīgi tā aizstāvībai un vai tāpēc tas būtu varējis uz tiem atsaukties.

60 Šīs nozaudēšanas ietekme uz tiesībām uz aizstāvību ir vēl jo nozīmīgāka tādēļ, kā uzskata Komisija, ka trūkstošajās apakšlietās acīmredzot bija atbildes uz informācijas pieprasījumiem, kas tika sniegtas atbilstoši Padomes 1962. gada 6. februāra Regulas Nr. 17, Pirmās regulas par Līguma [81.] un [82.] panta īstenošanu (OV 1962, 13, 204. lpp.), 11. pantam, un tātad — *CFK* atbildes. Tādējādi nav izslēgts, ka prasītājs varēja šajās apakšlietās atrast elementus, kas nostiprinātu apgalvojumu, ko tas izklāstīja administratīvajā procedūrā.

61 Ir svarīgi uzsvērt, ka šajā lietā runa ir nevis par dažiem trūkstošiem dokumentiem, kuru saturu varētu rekonstruēt no citiem avotiem, bet par visām apakšlietām, kurās, ja šī sprieduma 60. punktā norādītie Komisijas pieņēmumi ir pareizi, varēja būt Komisijā notikušajā procedūrā būtiski dokumenti un kas varēja attiekties uz prasītāja aizstāvību.

62 No minētā izriet, ka, pārsūdzētā sprieduma 263. punktā secinot, ka apstāklis, ka prasītājam nebija piekļuves visiem izmeklēšanas lietā iekļautajiem dokumentiem, nevarēja traucēt nodrošināt tā aizstāvību, Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā attiecībā uz Komisijas izdarītu tiesību uz aizstāvību pārkāpumu un ir balstījusies uz pieņēmumu par trūkstošo dokumentu saturu, ko pati Komisija nespēja pārbaudīt.

63 Runājot par attiecīgā uzņēmuma uzklausīšanu pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas, uz ko prasītājs norāda savas apelācijas sūdzības trešajā pamatā, ir jāatgādina, ka tā ir tiesību uz aizstāvību daļa. Tiesību uz aizstāvību pārkāpums ir jāpārbauda atkarībā no katra gadījuma specifiskajiem apstākļiem.

64 Pārsūdzētā sprieduma 165. punktā Vispārējā tiesa pamatoti atgādināja, ka, ja Komisija pēc lēmuma, ar kuru tika sodīti EKL 81. panta 1. punkta pārkāpumu izdarījušie uzņēmumi, atcelšanas procesuālo normu pārkāpuma dēļ, kas attiecās vienīgi uz kārtību, kādā to galīgi pieņēma komisāru kolēģija, pieņem jaunu lēmumu ar būtībā identisku saturu un tas ir balstīts uz tiem pašiem iebildumiem, tai nav pienākuma veikt jaunu attiecīgo uzņēmumu uzklausīšanu (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija, 83.–111. punkts).

65 Šajā lietā jautājums par prasītāja uzklausīšanu tomēr nevar tikt nodalīts no piekļuves dokumentiem. Lai gan apstrīdētā lēmuma saturs būtībā ir identisks un tas ir balstīts uz tiem pašiem iebildumiem, kas ietverti pirmajā lēmumā, kuru Vispārējā tiesa atcēla procesuālo normu pārkāpuma dēļ, kas izdarīts procedūras beigu stadijā, proti, pienācīgas autentificēšanas komisāru kolēģijā neesamības dēļ, tomēr šī pirmā lēmuma pieņemšanā arī tika pieļauts pārkāpums krietni pirms pēdējā minētā pārkāpuma. Kā tas izriet no šī sprieduma 17. punkta, ir skaidrs, ka administratīvās procedūras laikā, kurā tika pieņemts minētais pirmais lēmums, Komisija nav izsniegusi prasītājam visus tās lietas materiālos iekļautos dokumentus, it īpaši attaisnojošos dokumentus.

66 Kā ir atgādināts šī sprieduma 17. punktā, iepriekš minētajos 1995. gada 29. jūnija spriedumos lietā T-30/91 *Solvay*/Komisija un lietā T-36/91 *ICI*/Komisija Vispārējā tiesa attiecībā uz šī sprieduma 12. punktā minēto Lēmumu 91/297, kas ir saistīts ar apstrīdēto lēmumu un uz ko attiecas tas pats paziņojums par iebildumiem, konstatēja, ka šajā administratīvajā procedūrā ir pārkāptas tiesības uz aizstāvību, jo Komisija nav sniegusi attiecīgajam uzņēmumam pietiekamu piekļuvi dokumentiem, un it īpaši

tiem, kas varētu būt bijuši noderīgi tā aizstāvībai. Tādējādi Vispārējā tiesa atcēla šos lēmumus, atgādinot it īpaši, pirmkārt, ka piekļuve lietas materiāliem konkurences lietās ir viena no procesuālajām garantijām, kuru mērķis ir aizsargāt tiesības uz aizstāvību, un, otrkārt, ka ir nepieciešams izveidot detalizētu lietas materiālos ietverto dokumentu sarakstu, lai attiecīgais uzņēmums varētu novērtēt iespēju lūgt piekļuvi specifiskiem dokumentiem, kas varētu būt noderīgi tā aizstāvībai (iepriekš minētie 1995. gada 29. jūnija spriedumi lietā T-30/91 *Solvay*/Komisija, 59. un 101. punkts, kā arī lietā T-36/91 *ICI*/Komisija, 69. un 111. punkts).

67 Lai gan ir šie fakti un Tiesas judikatūra, kas apstiprina piekļuves lietas materiāliem un it īpaši attaisnojošiem dokumentiem nozīmīgumu (it īpaši skat. 1999. gada 8. jūlija spriedumu lietā C-51/92 P *Hercules Chemicals*/Komisija, *Recueil*, I-4235. lpp.), Komisija ir pieņēmusi tādu pašu lēmumu kā tas, kas tika atcelts pienācīgas autentificēšanas neesamības dēļ, neuzsākot jaunu administratīvo procedūru, kurā tā varētu uzklausīt prasītāju pēc tam, kad tam tiktu nodrošināta piekļuve lietas materiāliem.

68 No minētā izriet, ka, neņemot vērā īpašos lietas apstākļus un konkrēti pamatojoties uz to, ka pirmais lēmums tika atcelts pienācīgas autentificēšanas neesamības dēļ un ka otrais ietvēra tos pašus iebildumus, Vispārējā tiesa ir kļūdaini uzskatījusi, ka prasītāja uzklausīšana nebija nepieciešama. Tādējādi tā ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, nolemjot, ka Komisija nav pārkāpusi tiesības uz aizstāvību, neuzklausot pēdējo pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas.

69 No šiem apsvērumiem izriet, ka otrais un trešais apelācijas sūdzības pamats ir pamatoti un ka pārsūdzētais spriedums ir jāatceļ tiktāl, ciktāl ar to Vispārējā tiesa nav atcēlusi apstrīdēto spriedumu tiesību uz aizstāvību pārkāpuma dēļ.

70 Tā kā otrā un trešā pamata pamatotības atzīšana izraisa pārsūdzētā sprieduma atcelšanu, pirmais pamats nav jāpārbauda.

Par prasību, kas celta par apstrīdēto lēmumu

71 Atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas Statūtu 61. pantam, ja apelācijas sūdzība ir pamatota, Tiesa atceļ Vispārējās tiesas nolēmumu. Tā var pati taisīt galīgo spriedumu attiecīgajā lietā, ja to ļauj tiesvedības stadija. Tā tas ir šajā gadījumā.

72 No šī sprieduma 47.–69. punkta izriet, ka apelācijas sūdzība ir pamatota un ka apstrīdētais lēmums ir jāatceļ tiesību uz aizstāvību pārkāpuma dēļ.

Par tiesāšanās izdevumiem

73 Saskaņā ar Tiesas Reglamenta 122. pantu Tiesa lemj par tiesāšanās izdevumiem, ja apelācija ir pamatota un Tiesa lietā taisa galīgo spriedumu. Atbilstoši šī paša reglamenta 69. panta 2. punktam, kas apelācijas tiesvedībā piemērojams saskaņā ar Reglamenta 118. pantu, lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā prasītājs ir prasījis piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un tā kā Komisijai spriedums ir nelabvēlīgs, jāpiespriež tai segt savus tiesāšanās izdevumus un atlīdzināt visus prasītāja tiesāšanās izdevumus gan pirmajā instancē, gan apelācijas instancē.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nosprież:

1) Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2009. gada 17. decembra spriedumu lietā T-58/01 *Solvay*/Komisija atcelt;

2) Komisijas 2000. gada 13. decembra Lēmumu 2003/5/EK par EK līguma 81. panta piemērošanas procedūru (COMP/33.133-B: Kalcinētā soda — *Solvay*, CFK) atcelt;

3) Eiropas Komisija atlīdzina tiesāšanās izdevumus gan pirmajā instancē, gan apelācijas instancē.

[Paraksti]